

АКТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

**РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 202 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», у редакції Закону України «Про внесення зміни до Регламенту Верховної Ради України» (справа про законодавчу ініціативу)

м. Київ
30 травня 2012 року
№ 12-рп/2012

Справа № 1-19/2012

Конституційний Суд України у складі суддів:

Головіна Анатолія Сергійовича — головуючого,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Винокурова Сергія Маркіяновича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Колоса Михайла Івановича,
Пасенюка Олександра Михайловича,
Стецюка Петра Богдановича,
Стрижача Андрія Андрійовича — доповідача,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 202 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861–VI (Відомості Верховної Ради України, 2010 р.,

№№ 14–17, ст. 133), у редакції Закону України «Про внесення зміни до Регламенту Верховної Ради України» від 11 січня 2012 року № 4308–VI (Голос України, 2012 р., 28 січня).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 39, 40 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне подання 47 народних депутатів України.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» є твердження суб'єкта права на конституційне подання про неконституційність Закону України «Про внесення зміни до Регламенту Верховної Ради України».

Заслухавши суддю-доповідача Стрижак А. А. та дослідивши матеріали справи, у тому числі позиції, висловлені Президентом України, Головою Верховної Ради України, науковцями Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Національного університету «Одеська юридична академія», Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 47 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням вирішити питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення зміни до Регламенту Верховної Ради України» від 11 січня 2012 року № 4308–VI, яким частину першу статті 202 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861–VI, (далі — Регламент) викладено в новій редакції, відповідно до якої законопроекти про денонсацію міжнародного договору України вносять на розгляд Верховної Ради України Президент України та Кабінет Міністрів України. Згідно з попередньою редакцією частини першої статті 202 Регламенту це право мали також народні депутати України.

Автори клопотання стверджують, що обмеження народних депутатів України у праві вносити до Верховної Ради України законопроекти про денонсацію міжнародних договорів України є винятком з конституційних норм, і вважають, що оспорюване положення Регламенту суперечить статтям 6, 8, частині другій статті 19, статті 85, частині першій статті 93, статті 106 Конституції України.

2. Вирішуючи питання, порушене в конституційному поданні, Конституційний Суд України виходить з такого.

2.1. Україна є правовою державою, у якій визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (стаття 1, частини перша, друга статті 8 Основного Закону України).

Згідно з Конституцією України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Кон-

ституцією України межах і відповідно до законів України (стаття 6), органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

За частиною першою статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. У Висновку від 11 липня 2001 року № 3-в/2001 у справі про Римський Статут Конституційний Суд України вказав, що згода на обов'язковість міжнародного договору (його ратифікація) здійснюється Верховною Радою України у формі закону, який за своєю правовою природою не відрізняється від інших законів України (абзац третій підпункту 2.5 пункту 2 мотивувальної частини).

Наведене дає підстави вважати, що закони про ратифікацію та денонсацію міжнародних договорів України повинні прийматися в загальному порядку, встановленому для прийняття законів України.

2.2. У Конституції України закріплено загальні засади законодавчого процесу та, зокрема, визначено суб'єктів права законодавчої ініціативи. Відповідно до частини першої статті 93 Основного Закону України право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України і Національному банку України.

У Рішенні від 17 травня 2001 року № 5-рп/2001 у справі про зміни до закону про бюджет Конституційний Суд України дав тлумачення частини першої статті 93 Конституції України, згідно з яким Президент України, народні депутати України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України можуть подавати до Верховної Ради України законопроекти з будь-якого питання, крім тих законопроектів, які відповідно до Конституції України можуть вноситися спеціально визначеними нею суб'єктами права законодавчої ініціативи (пункт 1 резолютивної частини). В абзаці другому пункту 2 мотивувальної частини цього рішення Конституційний Суд України констатував, що частина перша статті 93 Основного Закону України не передбачає відмінностей щодо змісту й обсягу наданого зазначеним суб'єктам права законодавчої ініціативи.

Крім того, у Рішенні від 13 січня 2009 року № 1-рп/2009 у справі про право законодавчої ініціативи щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України Конституційний Суд України вказав, що системний аналіз положень статей 52, 53, 54 Бюджетного кодексу України підтверджує, що ці норми не передбачають виключного права законодавчої ініціативи Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до закону про Державний бюджет України; зазначені повноваження Кабінету Міністрів України не обмежують права інших суб'єктів, передбачених у статті 93 Конституції України, подавати до Верховної Ради України законопроект про внесення змін до закону про Державний бюджет України (абзац другий підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини).

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, яка міститься в Рішенні від 30 жовтня 1997 року № 5-зп у справі К. Г. Устименка, винятки з конституційних норм встановлюються самою Конституцією України, а не іншими нормативними актами (пункт 4 резолютивної частини).

У Рішенні від 23 грудня 1997 року № 7-зп у справі про Рахункову палату Конституційний Суд України зазначив, що верховенство конституційних норм поширюється на всі сфери державної діяльності, в тому числі і на законотворчий процес; Верховна Рада України, приймаючи закони, не має права допускати невідповідностей щодо будь-яких положень, прямо закріплених в Конституції України (абзац четвертий пункту 1 мотивувальної частини), перерозподіл конституційної компетенції шляхом прийняття закону є можливим тільки шляхом внесення змін до Конституції України (абзац двадцять другий пункту 3 мотивувальної частини).

Конституція України не містить положень, які виключали б можливість народних депутатів України вносити на розгляд Верховної Ради України законопроекти про ратифікацію та денонсацію міжнародних договорів України.

Законопроекти, які можуть подавати до Верховної Ради України лише окремі суб'єкти права законодавчої ініціативи, визначено в Основному Законі України. Згідно з частиною другою статті 96 Конституції України проект закону про Державний бюджет України на наступний рік подає Кабінет Міністрів України. Відповідно до статті 154, частини першої статті 156 Конституції України законопроекти про внесення змін до Конституції України можуть подавати до Верховної Ради України Президент України або не менш як третина чи дві третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України.

Виходячи з викладеного Конституційний Суд України вважає, що частина перша статті 202 Регламенту є такою, що суперечить статті 6, частинам першій, другій статті 8, частині другій статті 19, частині першій статті 93 Конституції України.

Враховуючи наведене та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 51, 61, 63, 65, 69, 70 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

в и р і ш и в:

1. Визнати такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), частину першу статті 202 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, у редакції Закону України «Про внесення зміни до Регламенту Верховної Ради України» від 11 січня 2012 року № 4308-VI.

2. Частина перша статті 202 Регламенту Верховної Ради України, визнана неконституційною, втрачає чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

3. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

● *Summary to the Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated May 30, 2012 No. 12-rp/2012 in the case upon the constitutional petition of 47 People's Deputies of Ukraine concerning conformity to the Constitution (constitutionality) of Article 202.1 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine approved by the Law «On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine» in the wording of the Law «On Introducing Amendments to the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine» (case on the legislative initiative)*

Subject of the right to constitutional petition — 47 People's Deputies of Ukraine — applied to the Constitutional Court of Ukraine with a petition to examine the conformity to the Constitution of Ukraine (constitutionality) of the Law «On Introducing Amendments to the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine» dated January 11, 2012 No. 4308-VI which introduced a new wording of Article 202.1 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine, approved by the Law «On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine» dated February 10, 2010 No. 1861-VI (hereinafter referred to as «the Rules of Procedure»), according to which draft laws on denunciation of an international treaty of Ukraine shall be submitted to the Verkhovna Rada of Ukraine by the President of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine. According to the previous wording of Article 202.1 of the Rules of Procedure this right was also entitled to the People's Deputies of Ukraine.

According to Article 9.1 of the Constitution international treaties that are in force, agreed to be binding by the Verkhovna Rada of Ukraine, are part of the national legislation of Ukraine. In its Opinion dated July 11, 2001 No. 3-v/2001 in the case on the Rome Statute the Constitutional Court indicated that consent to the binding nature of the international treaty (its ratification) shall be given by the Verkhovna Rada of Ukraine in the form of the law which does not differ from other laws by its legal nature (paragraph 3 of item 2.5 of the motivation part).

The abovementioned gives grounds to consider that laws on ratification and denunciation of international treaties of Ukraine shall be adopted in a general order established for adoption of laws.

The Constitution envisages general principles of the legislative process and, in particular, defines subjects of the right to legislative initiative. Pursuant to Article 93.1 of the Fundamental Law the right to legislative initiative in the Verkhovna Rada of Ukraine is entitled to the President of Ukraine, People's Deputies of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine and the National Bank of Ukraine.

In the Decision dated May 17, 2001 No. 5-rp/2001 in the case on amendments to the law on budget the Constitutional Court provided interpretation of Article 93.1 of the Constitution of Ukraine, according to which the President of Ukraine, People's Deputies of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine and the National Bank of Ukraine have a right to submit draft laws on any issue except those draft laws which according to the Constitution shall be submitted by specially established subjects of the right to legislative initiative to the Verkhovna Rada of Ukraine (item 1 of the resolution part). In paragraph 2 of item 2 of the motivation part of this Decision the Constitutional Court stated that Article 93.1 of the Fundamental Law did not envisage

difference regarding content and scope of the right to legislative initiative entitled to mentioned subjects.

The Constitution does not include provisions which would exclude the possibility of the People's Deputies of Ukraine to submit draft laws on ratification and denunciation of international treaties of Ukraine for consideration of the Verkhovna Rada of Ukraine.

Proceeding from the abovementioned, the Constitutional Court considers that Article 202.1 of the Rules of Procedure runs contrary to Articles 6, 8.1, 8.2, 19.2, 93.1 of the Constitution of Ukraine.

Thus, the Constitutional Court of Ukraine held to recognise as non-conforming with the Constitution (unconstitutional) Article 202.1 of the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine approved by the Law «On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine» dated February 10, 2010 No. 1861-VI in the wording of the Law «On Introducing Amendments to the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine» dated January 11, 2012 No. 4308-VI.